

**UCHWAŁA NR LXXIX/852/24
RADY MIEJSKIEJ KARPACZA**

z dnia 27 marca 2024 r.

**w sprawie Miejskiego Programu Wspierania Rodziny dla Miasta Karpacza na lata
2024 - 2026**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2023 r., poz.40 z późn. zm.) w związku z art.176 pkt 1 i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2024 r., poz.177 ze zm.), uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Miejski Program Wspierania Rodziny dla Miasta Karpacza na lata 2024 - 2026, stanowiący załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Karpacza.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady
Miejskiej Karpacza

Irena Seweryn

Miejski Program Wspierania Rodziny dla Miasta Karpacza na lata 2024 - 2026

Spis treści

I. Wstęp.....	3
II. Uwarunkowania prawne.....	5
III. Zasady pracy nad opracowaniem Programu	6
IV. Struktura demograficzna i diagnoza społeczna.....	7
V. Piecza zastępcza.....	10
VI. Cele programu.....	12
VII. Harmonogram działań programowych	14
VIII. Czas realizacji programu.....	16
IX. Oczekiwane rezultaty.....	16
X. Monitoring i ewaluacja	16
XI. Realizatorzy i partnerzy programu	17
XII. Źródła finansowania programu.....	18
XIII. Sposób kontroli i realizacji programu	18
XIV. Zakończenie.....	18

I. Wstęp.

Rodzina jako podstawowa komórka życia społecznego jest pierwszym i najważniejszym środowiskiem wychowawczym dziecka. Miejski Program Wspierania Rodziny wyznacza zespół planowanych działań mających na celu wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych w procesie przywracania im zdolności do prawidłowego funkcjonowania. Wśród najważniejszych funkcji pełnionych przez rodzinę należy wskazać funkcję opiekuńczo zabezpieczającą.

Niniejszy dokument - Miejski Program Wspierania Rodziny dla Miasta Karpacza na lata 2024 – 2026, określa i wytycza kierunki działań w obszarze wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej na terenie Karpacza, uzupełniając i wspierając działania podejmowane na poziomie gminnym. Program jest usystematyzowaną, długoterminową i perspektywiczną koncepcją polityki społecznej, mającą na celu podniesienie efektywności oraz skuteczności działań podejmowanych przez instytucje samorządowe na rzecz rodzin zamieszkujących na terenie Karpacza. Jego adresatem są w szczególności rodziny borykające się z trudnościami opiekuńczo wychowawczymi oraz problemami społecznymi, które narażają te rodziny na wykluczenie społeczne.

W każdej rodzinie, na każdym jej etapie funkcjonowania mogą pojawić się zagrożenia dla stabilizacji rodziny oraz wystąpić dysfunkcje. Wówczas to władze samorządowe zobowiązane są do podejmowania działań, które będą miały na celu niwelowanie powstałych problemów, a przede wszystkim zapewnienie pomocy i ochrony dla najbardziej bezbronnych członków rodziny czyli dzieci.

Główne założenia systemu pomocy:

1. Praca z dzieckiem pozbawionym prawidłowej opieki ze strony rodziny jako element szerszego programu wspierania rodzin w środowisku lokalnym.
2. Nacisk w pracy z rodziną na profilaktykę, czyli wsparcie udzielane rodzinie naturalnej dziecka w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej, której konsekwencją może być umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej.
3. Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych poprzez przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji.
4. Prowadzenie pracy socjalnej z rodzicami biologicznymi dziecka także po zabranii go ze środowiska rodzinnego, w celu nabycia umiejętności wychowawczych i eliminowaniu uzależnień czy zaniedbań, z powodu których sąd rodzinny skierował dziecko do pieczy zastępczej.
5. Umieszczenie dziecka pozbawionego całkowicie lub częściowo opieki rodziców w placówce opiekuńczo – wychowawczej następuje po wyczerpaniu możliwości udzielenia pomocy rodzinie naturalnej oraz w przypadku braku możliwości zapewnienia temu dziecku opieki szeroko rozumianej

rodzinnej opiece zastępczej.

6. Opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym przy pomocy asystenta rodziny poprzez konsultacje i poradnictwo specjalistyczne, terapię i mediacje, pomoc prawną.

Obowiązkiem gminy jest dbanie o dobro mieszkańców, a co za tym idzie wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych i nie potrafiących samodzielnie rozwiązać sytuacji kryzysowych zagrażających dziecku.

Podjmując próby pomocy dziecku, uwagę należy skupić nie tylko na problemach samego dziecka lecz na problemach dotyczących całej rodziny, bowiem to w różnego rodzaju uzależnieniach, brakach umiejętności rodzicielskich i wychowawczych tkwi źródło sieroctwa społecznego.

Wśród czynników, które składają się na dezintegrację rodziny, należy wymienić: niski poziom kulturalny, intelektualny oraz moralny dorosłych, niezaradność życiową członków rodziny, brak stabilizacji zawodowej i materialnej, niewydolność wychowawczą rodziców i zaniedbywanie obowiązków opiekuńczych względem dzieci, a także uzależnienia jednego lub obojga rodziców, karalność, przejawy psychopatii, maltretowanie oraz znęcanie się nad dzieckiem. Zazwyczaj niekorzystne sytuacje w rodzinie występują łącznie.

Skuteczna pomoc i ochrona dzieci może być osiągnięta we współpracy ze środowiskiem lokalnym, w tym sąsiedzkiem, sądami, policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami pozarządowymi.

Podstawą do rozwiązywania problemów społecznych jest wsparcie rodziny w odbudowywaniu prawidłowych relacji w rodzinie oraz we właściwym wypełnianiu ról społecznych przez jej członków. Wsparcie rodziny powinno być w miarę możliwości wczesne i mieć charakter profilaktyczny. Priorytetem wspierania rodziny jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dzieci, młodzieży oraz kształtowania wartości i norm związanych z ich wychowaniem. Wszelkie działania winny być prowadzone za zgodą rodziny i jej aktywnym zaangażowaniem, uwzględniając zasadę pomocniczości. W sytuacjach, kiedy rodzina nie chce współpracować, a dalsze jej dysfunkcyjne funkcjonowanie zagraża zdrowiu i życiu dziecka zawiadamiany jest sąd rodzinny, celem zobowiązania rodziców do współpracy, poddania pod nadzór kuratora, a w skrajnych przypadkach umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej.

Prowadzenie profilaktycznych działań wspierających dziecko w rodzinie jest formą pomocy bardziej skuteczną i z ekonomicznego punktu widzenia tańszą niż partycypanie w kosztach utrzymania dziecka w placówkach pieczy zastępczej. Natomiast praca z rodziną biologiczną w przypadku, gdy zaistniała konieczność umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej, ma na celu wyeliminowanie zagrożenia, z powodu których skierowano je do pieczy zastępczej i powrót do rodziny.

W 2023 roku 16 dzieci mieszkańców Karpacza przebywało w pieczy zastępczej, o 13,5 % więcej niż w roku 2022. 11 dzieci zostało umieszczone w rodzinach zastępczych a 5 w placówkach opiekuńczych.

Jest to spowodowane tym, że rodzinne sądy rejonowe ustanawiając rodzinę zastępczą dla dziecka w pierwszej kolejności kierują się dobrem i związkiem emocjonalnym z najbliższą rodziną, co nie zawsze idzie w parze z jakością sprawowanej opieki. Pierwszeństwo, więc do sprawowania opieki zastępczej mają rodziny spokrewnione z dzieckiem, które bardzo często wymagają wsparcia i pomocy w należyтым wypełnianiu opieki nad dzieckiem, gdyż zdarza się, iż są to rodziny, które same wcześniej były niewydolne wychowawczo wobec własnych dzieci.

Program ma zatem charakter zróżnicowany, zarówno profilaktyczny jak i interwencyjny w zależności od celów i poszczególnych zadań prowadzących do ich realizacji.

II. Uwarunkowania prawne.

Realizacja polityki wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej opiera się między innymi na poniższych aktach prawnych:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.)
2. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024 r., poz. 177 ze zm.);
3. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r., poz. 901 ze zm.);
4. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r., poz. 40 ze zm.);
5. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2023 r., poz. 2151 ze zm.);
6. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2021 r. poz.1249 ze zm);
7. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2023 r. poz.1939 ze zm.);
8. Ustawa z dnia 15 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2023 r., poz. 2809 ze zm.).

Dokumentem wyznaczającym kierunki polityki społecznej województwa dolnośląskiego są: Dolnośląska Strategia Integracji Społecznej na lata 2021-2030 (załącznik do uchwały XXXVII/734/21 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 30 września 2021 r.), w której określone zostały problemy społeczne, ich przyczyny i wskazane grupy społeczne zagrożone marginalizacją i wykluczeniem społecznym. Jako główne trudności wskazano:

- Nasilenie się niekorzystnych trendów demograficznych, w tym zmniejszenie się liczby ludności, niski przyrost naturalny oraz starzenie się społeczeństwa.

- Spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym i znaczny wzrost odsetka ludności biernej zawodowo.
- Pogorszenie się sytuacji społeczno – gospodarczej regionu, w tym pogorszenie sytuacji na rynku pracy. Z obserwacji MOPS w Karpaczu duży wpływ ma tu niedostosowanie oferty kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy.
- Rosnące dysproporcje w świadczeniu usług społecznych na terenach dotkniętych procesem starzenia się i wyludnieniem.

Wojewódzki Program Wspierania Rodziny i Pieczy Zastępczej na lata 2023 – 2031 (załącznik do uchwały nr 7405/VI/23 Zarządu Województwa Dolnośląskiego z dnia 11 września 2023 r.) za priorytetowe uznaje :

- Promowanie rodziny jako istotnej wartości w wymiarze jednostkowym i społecznym.
- Budowanie pozytywnego wizerunku „dużej rodziny”, wolnego od stereotypów i uprzedzeń, promocja wielodzietności.
- Diagnozowanie kondycji życiowej rodziny dolnośląskiej w różnych aspektach funkcjonowania, rozpoznawanie głównych problemów i potrzeb współczesnej rodziny, w tym wielodzietnej.
- Diagnozowanie systemu wsparcia rodziny i pieczy zastępczej w kontekście realizowanych zadań, potrzeb i problemów związanych z realizacją zadań oraz zwiększenia efektywności i skuteczności systemu.

III. Zasady pracy nad opracowaniem Programu

Miejski Program Wspierania Rodziny dla Miasta Karpacza na lata 2024 -2026 został opracowany w oparciu o analizę danych:

- Głównego Urzędu Statystycznego ;
- Urzędu Miejskiego w Karpaczu oraz sprawozdań z działalności lokalnych instytucji;
- Sprawozdań z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Karpaczu;
- Oceny Zasobów Pomocy Społecznej dokonywana corocznie na podstawie art. 16a ust. 4 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej;
- Opisu działań i organizowania systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- Dolnośląskiej Strategii Integracji Społecznej na lata 2021 – 2030;
- Wojewódzkiego Programu Wspierania Rodziny i Pieczy Zastępczej na lata 2023 – 2031 .

IV. Struktura demograficzna i diagnoza społeczna.

Miasto Karpacz zamieszkuje **3948** (4286) (* dane w nawiasach dotyczą roku 2020) stałych mieszkańców, z czego **2127** (2316) stanowią kobiety a **1821** (1970) mężczyźni. Liczba mieszkańców zmniejszyła się o 7,88% w stosunku do roku 2020 (dane nawiasowe*), kiedy to opracowywany był poprzedni Program. Depopulacja w powiecie karkonoskim w roku ubiegłym wyniosła 9,73%, w województwie dolnośląskim 5,49 %. Pełną statystykę stałych mieszkańców miasta Karpacz według wieku i płci - stan na 31.12.2023 r. obrazuje poniższa tabela.

Wiek	Mężczyzn	Kobiet	Ogółem
0-2	28 (39)	31 (35)	59 (74)
3	15 (16)	7 (18)	22 (34)
4-5	26 (31)	28 (34)	54 (65)
6	16 (14)	18 (19)	34 (33)
7	12 (17)	11 (12)	23 (29)
8-12	80 (107)	84 (100)	164 (207)
13-15	67 (49)	64 (56)	131 (105)
16-17	34 (37)	38 (34)	72 (71)
18	12 (15)	18 (15)	30 (30)
19-65	1152 (1288)	0	1152 (1288)
19-60	0	1061 (1175)	1061 (1175)
>65	379 (337)	0	379 (337)
>60	0	767 (794)	767 (794)
ogółem	1821 (1950)	2127 (2292)	3948 (4242)

Zródło : *Referat Spraw Obywatelskich Urząd Miasta Karpacz*

W Karpaczu w roku 2023 zamieszkiwało **589** (652) dzieci w wieku od 0 - 18 lat, co stanowi **14,91 %** (15,27 %) ogółu mieszkańców. W tym:

- w wieku przedszkolnym od 3 do 6 lat – **88** (99) dzieci, co stanowi **2,22 %** (2,33 %) ogółu mieszkańców;
- od 7 do 15 roku życia (szkoła podstawowa) **318** (341) dzieci, co stanowi **8,05 %** (8,03 %) ogółu mieszkańców;
- **72** (71) nastolatków w przedziale wiekowym od 16 do 17 lat, co stanowi **1,82%** (2,38 %) ogółu mieszkańców;
- w wieku produkcyjnym **2 243** osób , co stanowi **56,93 %** ogółu mieszkańców;
- w wieku poprodukcyjnym **1 146** osób , co stanowi **29,02 %** ogółu mieszkańców.

Odsetek ludności Karpacza w wieku produkcyjnym wynoszący 56,93 %, jest niższy od powiatowego - 58,49 %, wojewódzkiego - 59,16 % ogólnopolskiego - 59,05 %.

Na terenie Karpacza przebywa czasowo około 179/204 osób, z czego:

- **116** (146) to osoby w wieku produkcyjnym;
- **34** (32) dzieci do 18 roku życia
- **33** (26) osób w wieku poprodukcyjnym - głównie pensjonariusze Domu Seniora Grześ.

Porównując rok 2020, kiedy przeprowadzana była analiza do roku ubiegłego o 6,78 % zmniejszyła się liczba osób w wieku produkcyjnym zameldowanych czasowo.

Na podstawie analizy zasobów pomocy społecznej należy zauważyć, że porównaniu do lat poprzednich zmniejsza się zarówno liczba mieszkańców, jak i stosunek dzieci i osób w wieku produkcyjnym w stosunku do ogółu liczby mieszkańców.

Udzielanie wsparcia rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych stanowi zgodnie z art. 8 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej obowiązek gminy. Realizacja tego wsparcia powinna opierać się na zasadzie dobra dziecka oraz zasadzie dobra rodziny z priorytetowym traktowaniem zasady dobra dziecka, jako zasady nadrzędnej. W związku z obowiązującą ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Karpaczu zatrudnionych jest 2 asystentów rodziny (1,5 etatu). Rzeczywista liczba rodzin korzystających ze wsparcia asystenta rodziny waha się od 8 do 30 rodzin rocznie, w ciągu ostatnich 4 lat.

Spośród licznych problemów społecznych wiodące są problemy związane z nadużywaniem alkoholu i środków psychoaktywnych. Ich konsumpcja ma duży wpływ na zdrowie fizyczne, jak i psychiczne wszystkich członków rodziny. Nadużywanie powoduje wiele szkód społecznych tj. zakłócanie bezpieczeństwa publicznego, przestępczość, wypadki samochodowe, przemoc w rodzinie, ubóstwo, bezrobocie i szeroko rozumianą destabilizację życia w rodzinie. W Karpaczu podejmowane są działania profilaktyczne w szkołach skierowane do dzieci i młodzieży, jak i do osób uzależnionych

i współzależnionych w Punkcie Pomocy Rodzinie „Pozytywka” (dawny Punkt Konsultacyjny Uzależnień). Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Karpaczu prowadzi rozmowy motywujące do podjęcia leczenia odwykowego, podejmuje czynności zmierzające do orzeczenia przez sąd obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu, w roku 2023 rozmowy prowadzono z 5 osobami.

Ważnym aspektem wymagającym omówienia jest kwestia dużej populacji obywateli Ukrainy przebywająca w naszym mieście. Ukraińcy zatrudniani byli w Karpaczu głównie w hotelach, gastronomii i usługach, jeszcze przed napaścią Rosji na Ukrainę. Przed 2022 rokiem o wydanie PESEL przez Referat Spraw Obywatelskich Urzędu Miejskiego w Karpaczu, wnioskowało w celach podatkowych około 100 osób rocznie, były osoby zatrudnione legalnie. Szacunkowo na terenie Karpacza przed wybuchem wojny przebywało 300 - 400 osób (*dane pozyskane anonimowo z rozmów telefonicznych z dużych obiektów hotelarskich, gastronomicznych i budownictwa). W Karpaczu w 2022 roku nadanych zostało 1 066 numerów PESEL ze statusem UKR, natomiast w 2023 roku 183, nie odzwierciedla to jednak faktycznej liczby obywateli Ukrainy przebywających w naszym mieście, liczną grupę stanowią młodzi mężczyźni, którzy opuścili Ukrainę w sposób nielegalny uciekając przed poborem do wojska. Należy wskazać, że w 2022 roku, kiedy większość napływających występowała o nadanie numeru PESEL i została zewidencjonowana, Ukraińcy stanowili 20 % mieszkańców Karpacza, nie są jednak pełne dane, ponieważ część osób o wydanie numeru PESEL występowała w innych gminach.

Pobyt tak dużej liczby obywateli w Karpaczu nastęrcza bardzo wielu problemów, oto główne z nich:

- Bariera językowa i niechęć do uczenia się języka polskiego;
- Odmienne od polskich standardy prawne i kulturowe dotyczące wychowania dzieci, pozostawienie ich bez opieki i nadzoru dorosłych („...bo u nas tak można”);
- Inne standardy życia rodzinnego („... bo jak w Ukrainie kobieta rodzi dziecko, to nie wraca do pracy”);
- Nierealizowanie przez dzieci obowiązku szkolnego („...dziecko jest zapisane do ukraińskiej szkoły i uczy się on line”);
- Nadużywanie alkoholu i przemoc wobec dzieci i kobiet (... w Ukrainie można bić dzieci jak nie słuchają matki);
- Brak chęci współpracy przy rozwiązywaniu trudnych sytuacji (... nie panimaju, nie nada).

Dzieci z Ukrainy stanowią 11,37 % uczniów szkoły podstawowej. Rodziny pobierające świadczenia rodzinne stanowią 15,21 % świadczeniobiorców. Pomimo kompleksowej pomocy znaczna część Ukraińców jest z niej niezadowolona i uważa że powinna mieć szerszy zakres.

Tab. Rodzaje i kwoty świadczeń wypłacanych obywatelom Ukrainy

Rodzaje świadczeń	2022		2023	
	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń
Jednorazowe świadczenie 300+	1 019	305 700,00	21	6 300,00
Świadczenia rodzinne	705	84 832,11	368	56 144,73
Pomoc społeczna	0	0	5	13 626,00

Źródło: dane własne

V. Piecza zastępcza

Po uzyskaniu informacji, że rodzice nie są w stanie sami należycie wypełniać funkcji opiekuńczo – wychowawczych wobec dzieci pracownicy socjalni Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Karpaczu przeprowadzają wstępną diagnozę rodziny, występujących w rodzinie trudności i ustaleniem możliwości pomocy dziecku i rodzinie w miejscu zamieszkania. Głównymi problemami są najczęściej brak należytej opieki nad dzieckiem i zaspokajania jego potrzeb, czego głównymi powodami są: brak umiejętności opiekuńczo wychowawczych rodziców, uzależnienia, patologie rodziny, brak pozytywnych wzorców. Podstawowym działaniem jest przyznanie pomocy w postaci wsparcia asystenta rodziny. W sytuacji stwierdzenia zagrożenia zdrowia i życia dziecka wraz z wnioskiem o wsparcie asystenta rodziny kierowany jest wniosek do Wydziału Rodzinnego i Nieletnich Sądu Rejonowego w Jeleniej Górze celem zabezpieczenia sytuacji dziecka.

Asystent wykonuje swoją pracę w ramach zadaniowego czasu pracy w miejscu jej zamieszkania lub w innym miejscu wskazanym przez rodzinę. Po wykonaniu diagnozy rodziny, jej zasobów, ograniczeń i oczekiwań opracowuje przy współudziale rodziny plan pracy, który uwzględnia potrzeby i oczekiwania rodziny oraz nakłada na nią zadania mające poprawić funkcjonowanie rodziny i zabezpieczyć podstawowe potrzeby dziecka. W okresach półrocznych dokonywana jest ocena realizacji planu pracy. Omawiane są postępy i zmiany jakie nastąpiły podczas współpracy lub ich brak. Z założenia asystent rodziny pracuje z rodziną do momentu osiągnięcia zakładanych celów. Efekty pracy w dużej mierze zależą od współpracy ze strony rodziny oraz jej motywacji do zmiany. Zdarzają się sytuacje, że praca z rodziną zostaje zakończona ze względu na brak współpracy. Obowiązek dotyczący współpracy z asystentem rodziny, przy braku zgody rodziny na współpracę, może nałożyć sąd. Brak współpracy ze strony rodziców, rażące zaniedbania wobec dzieci delegują Ośrodek do informowania sądu rodzinnego o trudnej sytuacji dzieci w rodzinie. Zdarzają się sytuacje, wymagające działań interwencyjnych ze względu na zagrożenie zdrowia i życia dziecka i umieszczenie go w pieczy zastępczej lub w placówce opiekuńczo – wychowawczej w trybie pilnym.

Tabela: Liczba dzieci w pieczy zastępczej oraz rzeczywista liczba rodzin objęta wsparciem asystenta rodziny w ciągu roku

Rok	2022	2023
Liczba dzieci w pieczy zastępczej, w tym:	12	16
W rodzinach zastępczych	7	11
W placówkach opiekuńczo-wychowawczych	5	5
Liczba rodzin objęta wsparciem asystenta rodziny	18	23

Zródło: dane własne

W sytuacji, gdy rodzice znaleźli się w trudnej sytuacji życiowej i nie są w stanie lub nie chcą sami wypełniać należycie funkcji opiekuńczo – wychowawczych wobec dzieci o potrzebie umieszczenia dziecka w pieczy s decyduje Sąd Rejonowy w Wydziale Rodzinnym i Nieletnich w Jeleniej Górze. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Jeleniej Górze wykonuje postanowienia Sądu poprzez zapewnienie opieki. Gmina za pośrednictwem MOPS w Karpaczu ponosi koszty za pobyt dzieci w pieczy zastępczej:

1. 10 % wydatków na opiekę i wychowanie dziecka w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej.
2. 30 % wydatków na opiekę i wychowanie dziecka w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej.
3. 50 % wydatków na opiekę i wychowanie dziecka w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

W 2023 roku Gmina Karpacz wydatkowała 197 243,01 zł na opłacenie pobytu dzieci w pieczy zastępczej. Program skierowany jest do rodzin mieszkających na terenie Karpacza. Dla celów Programu należy przyjąć definicję rodziny ujętą w art. 16 pkt 11 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, która określa rodzinę jako „osoby spokrewnione lub niespokrewnione pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące ”

VI. Cele programu

Cel główny

Wsparcie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych.

Cele szczegółowe

1. Poprawa jakości opieki sprawowanej przez rodziców biologicznych .
2. Zapewnienie szczególnej ochrony dzieciom w rodzinach zagrożonych.
3. Umożliwienie powrotu dzieciom z pieczy zastępczej do rodzin biologicznych, w których usunięte zostały zagrożenia.

1. Cel: Poprawa jakości opieki sprawowanej przez biologicznych rodziców.

Zadania:

- Zapewnienie rodzinie wsparcia i pomocy asystenta rodziny;
- Kierowanie osób uzależnionych na leczenie za pośrednictwem Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, realizującej Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Przeciwdziałania Narkomanii oraz Zespołu Interdyscyplinarnego ds Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie;
- Włączenie Zespołu Interdyscyplinarnego w rozwiązywanie problemu przemocy w rodzinie;
- Kształtowanie u rodziców dysfunkcyjnych właściwych postaw wychowawczych, zgodnych z normami społecznymi;
- Konsultacje i poradnictwo specjalistyczne dla rodziców;
- Udział asystenta rodziny w szkoleniach;
- Nawiązanie współpracy z dziadkami, pod warunkiem, że sami są wolni od patologii.

2. Cel: Zapewnienie szczególnej ochrony dzieciom w rodzinach zagrożonych.

Zadania :

- Objęcie dzieci indywidualną terapią psychologiczno – pedagogiczną;
- Kierowanie dzieci na kolonie i obozy, zwłaszcza realizujące programy profilaktyczne;
- Współfinansowanie przez Gminą Karpacz, za pośrednictwem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej pobytu dziecka w rodzinach zastępczych, domach dziecka;
- Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny przeżywającej trudności.

3. Cel: Umożliwienie powrotu dzieciom z pieczy zastępczej do rodzin biologicznych, które pokonały trudności, z powodu, których były umieszczone w pieczy zastępczej.

Zadania:

- Utrzymywanie osobistych kontaktów dzieci z rodzicami, z wyjątkiem przypadków, w których sąd zakazał takich kontaktów;
- Udzielenie pomocy rodzicom biologicznym w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej;
- Opracowanie we współpracy z rodziną biologiczną planu pracy, który jest zbieżny z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej;
- Wsparcie finansowe rodzin dopasowane do bieżących potrzeb, w tym na dojazd do dzieci przebywających w pieczy zastępczej, dojazd do placówek leczenia odwykowego, jeżeli nie posiadają oni własnych dochodów;
- Pomoc rodzinom w prawidłowym prowadzeniu gospodarstwa domowego, racjonalnym gospodarowaniu budżetem domowym;
- Angażowanie rodziców do podnoszenia współodpowiedzialności za sprawy dziecka (wybór szkoły, zawodu, motywowanie do nauki, do poprawy zachowania);
- Prowadzenie placówki wsparcia dziennego i zapewnienie w niej miejsca dla dzieci oraz kierowanie dzieci na zajęcia do innych placówek tego typu.

Do realizacji założonych celów będą prowadziły działania, których wybór zostanie poprzedzony szczegółową analizą sytuacji danej rodziny. Podstawowym narzędziem służącym do diagnozy jest wywiad środowiskowy, przeprowadzony przez pracownika socjalnego. Pełna i efektywna realizacja celów założonych w programie będzie możliwa dzięki kompleksowemu spojrzeniu na rodzinę przeżywającą trudności oraz podjęciu systemowych rozwiązań przy współpracy wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami. Priorytetem działań jest uznanie podmiotowości dziecka oraz jego prawa do wychowania w rodzinie oraz umożliwienie powrotu do rodziny, która przezwyciężyła trudności i wyeliminowała zagrożenia dla dziecka, z powodu których zostało ono umieszczone w pieczy zastępczej.

VII. Harmonogram działań programowych

Tabela: Harmonogram działań programowych

	Zadania	Osoba/zespół/partnerzy/odpowiedzialni za realizację
Poprawa jakości opieki sprawowanej przez biologicznych rodziców	Kierowanie osób uzależnionych na leczenie za pośrednictwem Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Karpaczu	Terapeuci Punktu Pomocy Rodzinie „Pozytywka”, pracownicy socjalni, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Sąd Rodzinny i Nieletnich
	Włączenie Zespołu Interdyscyplinarnego w rozwiązywanie problemu przemocy w rodzinie.	Terapeuci Punktu Pomocy Rodzinie „Pozytywka”, pracownicy socjalni, Zespół interdyscyplinarny ds przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
	Kształtowanie u rodziców postaw zgodnych z normami społecznymi.	Pedagodzy szkolni, terapeuci Punktu Pomocy Rodzinie „Pozytywka”, pracownicy socjalni, Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna w Kowarach, asystent rodziny, rodzina wspierająca
	Zapewnienie rodzinie wsparcia i pomocy asystenta rodziny.	Pracownicy socjalni, asystent rodziny, pedagogzy szkolni, Sąd Rodzinny i Nieletnich w Jeleniej Górze, pedagogzy szkolni
	Umożliwienie asystentowi rodziny udziału w szkoleniach.	MOPS
	Nawiązanie współpracy z dziadkami, pod warunkiem, że sami są wolni od patologii.	Pracownicy socjalni, dziadkowie, asystent rodziny.
	Konsultacje i poradnictwo specjalistyczne dla rodziców	Pedagodzy szkolni, terapeuci Punktu Pomocy Rodzinie „Pozytywka”, psycholog, radca prawny.
	Zapewnienie szczególnej ochrony dzieciom w rodzinach zagrożonych	Prowadzenie placówki wsparcia dziennego i zapewnienie w niej miejsca dla dzieci oraz kierowanie dzieci na zajęcia do innych placówek tego typu.

	Objęcie dzieci indywidualną terapią psychologiczno – pedagogiczną.	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, pedagodzy szkolni, terapeuta Punktu Pomocy Rodzinie „Pozytywka”
	Kierowanie dzieci na kolonie i obozy realizujące programy profilaktyczne i przeciwdziałania uzależnieniom.	Klub środowiskowy „Akademia uśmiechu”, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Kuratorium Oświaty, pracownicy socjalni, szkoła
	Objęcie rodzin przeżywających trudności pomocą rodzin wspierających.	MOPS w Karpaczu, rodziny wspierające.
	Współfinansowanie pobytu dziecka przebywającego w pieczy zastępczej.	Gmina Karpacz za pośrednictwem MOPS.
	Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny przeżywającej trudności.	Pracownicy socjalni, asystent rodziny, kuratorzy sądowi, dzielnicowi, pedagodzy szkolni.
Umożliwienie powrotu dzieci przebywających w pieczy zastępczej do rodzin biologicznych	Utrzymywanie osobistych kontaktów dzieci z rodzicami, z wyjątkiem przypadków, w których sąd zakazał takich kontaktów.	Rodziny biologiczne, opiekunowie pieczy zastępczej, pracownicy socjalni, asystent rodziny, kuratorzy, psycholog.
	Udzielenie pomocy rodzicom biologicznym w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej.	Pracownicy socjalni, asystent rodziny, PUP, pracodawcy
	Opracowanie we współpracy z rodziną biologiczną planu pracy, który jest zbieżny z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej.	Asystent rodziny, rodzina wspierająca, pracownicy socjalni, opiekunowie pieczy zastępczej, rodzice biologiczni.
	Wsparcie finansowe rodzin dopasowane do bieżących potrzeb, w tym na dojazd do dzieci.	MOPS
	Pomoc rodzinom w prawidłowym prowadzeniu gospodarstwa domowego.	Pracownik socjalny, asystent rodziny, sąsiedzi, psycholog, kurator, rodzina.
	Angażowanie rodziców do podnoszenia współodpowiedzialności za sprawy dziecka (wybór szkoły, zawodu, motywowanie do	Pedagog szkolny, psycholog, wychowawca dziecka w szkole, pracownicy socjalni, opiekunowie pieczy zastępczej, asystent rodziny.

	nauki, do poprawy zachowania).	
--	--------------------------------	--

VIII. Czas realizacji programu

Realizacja Miejskiego programu wspierania rodziny została zaplanowana na lata 2024 – 2026. Jest on dokumentem otwartym, tym samym może podlegać okresowej weryfikacji, modyfikacji i uzupełnieniu.

IX. Oczekiwane rezultaty

Spodziewanymi rezultatami realizowanego w latach 2024-2026 Programu Wspierania Rodziny w Mieście Karpacz są:

- poprawa funkcjonowania rodzin przeżywających trudności w sprawowaniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych i przywrócenie im zdolności do wypełniania obowiązków rodzicielskich;
- ograniczenie występowania zjawiska wykluczenia społecznego rodzin dysfunkcyjnych;
- współpraca rodziców z instytucjami w celu powrotu dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej do rodzin biologicznych;
- podniesienie świadomości społeczeństwa w zakresie dostępnych form wsparcia dla rodzin przeżywających trudności lub nimi zagrożonych;
- rozwijanie współpracy z podmiotami, instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz wspierania rodziny i dziecka.

X. Monitoring i ewaluacja

Przedmiotem ewaluacji będzie skuteczność podejmowanych działań, głównie w oparciu o analizę osiągniętych wskaźników realizacji zadań. Monitoring pozwoli na analizę i ocenę zebranych informacji i planowanie dalszych działań oraz doskonalenie dotychczas ustalonych. Realizacja Programu opiera się na stałej współpracy pomiędzy instytucjami, organizacjami pozarządowymi w celu realizacji założonych działań oraz prowadzenia ewaluacji i monitoringu. Monitorowanie i ewaluacja Programu odbywać się będzie poprzez składanie Radzie Miejskiej w Karpaczu rocznego

sprawozdania z realizacji zadań przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Karpaczu.

Wskaźniki osiągnięcia poszczególnych celów szczegółowych:

- liczba udzielonych porad,
- liczba rodzin, którym przyznano pomoc asystenta rodziny,
- liczba rodzin wymagających wsparcia,
- liczba osób uzależnionych skierowanych na leczenie,
- liczba osób uzależnionych, które podjęły leczenie,
- liczba osób uczestniczących w terapii dla sprawców i osób doświadczających przemocy,
- udział asystentów rodziny podnoszących kwalifikacje w szkoleniach,
- liczba dzieci uczestniczących w zajęciach organizowanych przez placówki wsparcia dziennego,
- liczba dzieci, którym zapewniono udział w zajęciach edukacyjnych, w tym z elementami przeciwdziałania uzależnieniom, połączonych z wypoczynkiem,
- liczba rodzin, które nabyły podstawy prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego,
- liczba rodzin biologicznych dziecka, z którymi zrealizowano plan pracy zbieżny z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej,
- liczba dzieci powracających do rodziny naturalnej.

Uzyskane dane pozwolą na ocenę wartości programu oraz pomogą w dalszym planowaniu, realizacji i rozwoju jego działań. Ewaluacja będzie miała charakter usprawniający i wskazujący kierunki ewentualnych zmian w zapisach programowych. Pozwoli na sprawdzenie efektywności i skuteczności przyjętych założeń oraz sposobu wydatkowania środków przeznaczonych na ich realizację.

XI. Realizatorzy i partnerzy programu

1. MOPS Karpacz (Zespół Interdyscyplinarny, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, terapeuci Punktu Pomocy Rodzinie „Pozytywka”, pracownicy socjalni, asystent rodziny, świetlice szkolne, Klub środowiskowy „Akademia uśmiechu”).

2. PCPR w Jeleniej Górze.

3. Komisariat Policji w Karpaczu.

4. Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna w Kowarach.

5. Placówki oświatowe.
6. Sąd Rodziny i Nieletnich w Jeleniej Górze.
7. Powiatowy Urząd Pracy w Jeleniej Górze.
8. Placówki służby zdrowia.

XII. Źródła finansowania programu.

Źródłem finansowania zadań wynikających z Miejskiego Programu Wspierania Rodziny dla Miasta Karpacza na lata 2024 – 2026 będą środki finansowe z budżetu Gminy, środki pozyskiwane z innych źródeł, środki własne podmiotów uczestniczących w realizacji zadań Programu.

XIII. Sposób kontroli i realizacji programu

1. Roczne i półroczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny w ramach wykonywania budżetu.
2. Sporządzenie sprawozdań rzeczowo – finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

XIV. Zakończenie

Przedstawione w Programie działania mają charakter subsydiarny, wspierający rodziny, mający wzmocnić ich zasoby i kompetencje w wypełnianiu funkcji rodzicielskich. Działania te mają systemowo wspierać rodziny, które doświadczają trudności opiekuńczo-wychowawczych, a w konsekwencji pozwolą rodzinom odzyskać poczucie własnej sprawczości i powrócić do prawidłowego wykonywania zadań i funkcji wynikających z jej istoty. Pozwolą na pobyt dziecka w rodzinie naturalnej lub umożliwią powrót do niej w razie czasowego umieszczenia w pieczy zastępczej. Osiągnięcie tego celu będzie możliwe tylko przy współpracy instytucji powołanych do pomocy rodzinie przy założeniu współpracy i współdziałania ze strony tych rodzin. Osiągnięcie tak zakładanych celów w znacznej mierze jest zależne od członków rodzin, ich motywacji do zmiany zaistniałej sytuacji i przezwyciężenia trudności.

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy o samorządzie gminnym: „2. Do wyłącznej właściwości rady gminy należy: (...) 15) stanowienie w innych sprawach zastrzeżonych ustawami do kompetencji rady gminy.”. Zgodnie natomiast z treścią art. 176 pkt 1 oraz art 179 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej: „Do zadań własnych gminy należy: 1) opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;” oraz „2. Rada gminy, biorąc pod uwagę potrzeby z zakresu wspierania rodziny, uchwała gminne programy wspierania rodziny.”.

Zadaniem programu wspierania rodziny jest zapobieganie dysfunkcjom rodziny poprzez tworzenie systemu wspierającego rodzinę, dzieci i młodzież, w taki sposób aby była w stanie samodzielnie rozwiązywać własne problemy. Pomoc ta ma na celu podtrzymywanie umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnienie ról społecznych poprzez wzmacnianie zasobów tkwiących w poszczególnych członkach rodziny, poprawę jakości życia rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, wspieranie rodziców w prawidłowym pełnieniu funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Efektywna pomoc skierowana do rodzin doznających trudności oraz właściwa pomoc dzieciom pochodzącym z rodzin dysfunkcyjnych, zagrożonych wykluczeniem społecznym może zostać zrealizowana poprzez współpracę instytucji, organizacji oraz służb, które świadczą pomoc rodzinom na poziomie gminy, a także tych które realizują pieczę zastępczą.